

BENDRUOMENĖS SLAUGYTOJŲ PATIRTYS APIE SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMĄ PACIENTŲ PRIEŽIŪROJE COMMUNITY NURSES' EXPERIENCES IN THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN PATIENT CARE

Solveiga Laurikėnaitė
Utenos kolegija (Lietuva)
dr. Danguolė Šakalytė
Utenos kolegija (Lietuva)

Santrauka

Skaitmeninės technologijos tampa neatsiejama šiuolaikinės sveikatos priežiūros dalimi, leidžiančia optimizuoti slaugos veiksmus, didinti prieinamumą ir gerinti paslaugų kokybę. Straipsnio tikslas – atskleisti bendruomenės slaugytojų patirtis taikant skaitmenines technologijas pacientų priežiūroje. Atliktas kokybinis tyrimas, taikant pusiau struktūruotą interviu su penkiomis bendruomenės slaugytojomis, dirbančiomis Vilniaus miesto pirminės sveikatos priežiūros centruose. Duomenų analizei pasitelktas turinio analizės metodas.

Tyrimo rezultatai parodė, kad skaitmeninių technologijų taikymas pacientų priežiūroje iš esmės gerina bendruomenės slaugytojų darbo efektyvumą. Teigiamas poveikis pasireiškia greitesniu duomenų prieinamumu, pacientų stebėsenos palengvinimu bei geresniu komunikavimu tarp specialistų. Tačiau bendruomenės slaugytojai susiduria su techninėmis kliūtimis, pacientų nepasitikėjimu naujomis sistemomis..

Išvalgos. Bendruomenės slaugytojai teigiamai vertina skaitmeninių technologijų naudojimą ir yra prie jų prisitaikę. Bendruomenės slaugytojų nuomone pacientai vertina skaitmeninių technologijų teikiamą patogumą, bet jie taip pat išreiškia nepasitikėjimą dėl naujovių, asmens duomenų saugumo, informacijos trūkumo e. sveikatos sistemoje bei technologinių trikdžių.

Raktažodžiai: bendruomenės slauga, pacientų priežiūra, skaitmeninės technologijos, slaugos praktika.

Įvadas

Pirminėje sveikatos priežiūros sistemoje sparčiai diegiamos skaitmeninės technologijos tampa būtina priemone, leidžiančia gerinti pacientų priežiūros kokybę. Visuomenės senėjimas, didėjantis pacientų srautas ir augantys reikalavimai sveikatos priežiūros efektyvumui skatina ieškoti inovatyvių sprendimų, tarp kurių vienas svarbiausių – skaitmeninių technologijų integracija į bendruomenės slaugą (WHO, 2023a). Pasaulio sveikatos organizacija (WHO, 2023) pažymi, kad skaitmeninės sveikatos priemonės gali reikšmingai prisidėti prie pacientų gerovės, didinant paslaugų pasiekiamumą, mažinant administracinę naštą bei gerinant slaugos paslaugų kokybę. Skaitmeninių technologijų naudojimas sveikatos priežiūros sektoriuje leidžia pagerinti paslaugų koordinavimą, greičiau reaguoti į pacientų poreikius ir efektyviau valdyti sveikatos įrašus.

Darginavičienė, Gedrimė, Dautarienė ir Kučinskienė (2022) teigia, kad naudojimas skaitmeninėmis technologijomis yra vienas iš pagrindinių slaugytojų darbo uždavinių dirbant pirminės sveikatos priežiūros centre. Skaitmeninių technologijų integracija į bendruomenės slaugytojų darbą tampa neatsiejama jų veiklos dalimi, leidžiančia efektyviau teikti paslaugas, optimizuoti darbo eigą ir gerinti pacientų priežiūrą. Šimkevičiūtė, Stirblienė ir Istomina (2023) pažymi, kad skaitmeninės technologijos sveikatos sektoriuje diegiamos vis plačiau, o slaugytojai vis

dažniau naudojami šiomis priemonėmis, pildydami dokumentaciją, bendraudami su pacientais ir organizuodami sveikatos priežiūros procesus.

Žvirblytės ir Zagurskienės (2023) tyrimas atskleidė, kad bendruomenės slaugytojai nuotoliniu būdu teikia paslaugas bent dalį savo darbo laiko, įskaitant pacientų konsultacijas internetu, sveikatos būklės stebėjimą ir elektroninių receptų išrašymą. Šie tyrimo rezultatai rodo, kad bendruomenės slaugytojai vis dažniau naudoja skaitmenines priemones pacientų stebėjimui, konsultavimui bei dokumentų administravimui, o tai leidžia sumažinti biurokratinės kliūtis ir užtikrinti didesnę prieinamumą pacientams.

Tarptautinė patirtis rodo, kad skaitmeninių technologijų taikymas sveikatos priežiūroje padeda ne tik pagerinti pacientų priežiūrą, bet ir sumažinti darbo krūvį slaugytojams (WHO, 2023). Pavyzdžiui, Naujojoje Zelandijoje skaitmeninės technologijos naudojamos plačiai – bendruomenės slaugytojai turi prieigą prie išmaniųjų pacientų stebėjimo sistemų, kurios padeda stebėti pacientų sveikatos rodiklius realiuoju laiku (Health Care Home, 2024). Jungtinėje Karalystėje įdiegta išplėstinė telemedicinos sistema leidžia pacientams gauti slaugos konsultacijas nuotoliniu būdu, taip mažinant tiesioginių apsilankymų poreikį ir optimizuojant slaugytojų darbo laiką (Harrison, Despotou ir Arvanitis, 2020).

Bendruomenės slaugytojų darbas su skaitmeninėmis technologijomis apima ne tik administracinę veiklą, bet ir aktyvų bendravimą su pacientais. Rouleau, Gagnon, Côté, Payne-Gagnon, Hudson ir Dubois (2017) nustatė, kad slaugytojai, naudodami skaitmenines technologijas, atlieka šias veiklas: sudaro slaugos planus, pildo dokumentaciją e. sveikatos sistemoje, teikia konsultacijas pacientams. Be to, Šimkevičiūtė ir kt. (2023) pažymi, kad skaitmeninių priemonių taikymas padeda standartizuoti sveikatos duomenų kaupimą ir pagerina pacientų priežiūros procesus.

Taigi, bendruomenės slaugytojų darbas su skaitmeninėmis technologijomis yra būtinas šiuolaikinėje sveikatos sistemoje. Šios priemonės padeda ne tik optimizuoti sveikatos paslaugų teikimą, bet ir užtikrinti didesnę pacientų įtraukimą į jų sveikatos priežiūrą. Tačiau, nepaisant šių privalumų, skaitmeninių technologijų naudojimas kelia iššūkių, tokių kaip pacientų skaitmeninio raštingumo stoka, technologinės kliūtys bei didėjanti administracinė našta.

Šio straipsnio tikslas – atskleisti bendruomenės slaugytojų patirtis taikant skaitmenines technologijas pacientų priežiūroje.

Tyrimo metodai ir medžiaga

Kokybinis tyrimas atliktas 2024 m. spalio – lapkričio mėn. Vilniaus miesto pirminės sveikatos priežiūros centruose (PSPC). Tyrime naudotas pusiau struktūruoto interviu metodas.

Tyrimo atlikimui buvo gautas leidimas iš Utenos kolegijos Bioetikos komisijos. Atliekant tyrimą buvo laikomasi pagrindinių etikos principų: laisvanoriškumo, anonimiškumo ir konfidencialumo (Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017).

Tyrimė dalyvavo penkios bendruomenės slaugytojos. Dalyvių amžius svyravo nuo 27 iki 58 metų, o darbo stažas – nuo 5 iki daugiau nei 30 metų. Visi tyrimo informantai buvo koduoti naudojant išgalvotus vardus, siekiant užtikrinti anonimiškumą ir konfidencialumą. Šie vardai neturi jokio ryšio su realiomis tapatybėmis ir buvo atsitiktinai parinkti, kad apsaugotų informantų privatumą.

Duomenų analizei naudotas turinio analizės metodas, kuris leidžia sistemingai struktūruoti ir interpretuoti surinktą informaciją. Turinio analizė apėmė transkripciją, teksto skaidymą, kategorijų nustatymą. Buvo išskirtos trys kategorijos ir dešimt subkategorijų. Remiantis išskirtomis kategorijomis, buvo daromos išvalgos apie skaitmeninių technologijų naudojimo bendruomenės slaugoje tendencijas.

Tyrimo rezultatai

Skaitmeninės technologijos, bendruomenės slaugytojų naudojamos pirminiame sveikatos priežiūros centre. Šioje kategorijoje buvo išskirtos keturios subkategorijos: *e. sveikatos sistema, nuotolinės pacientų konsultacijos telefonu, nuotolinės pacientų konsultacijos vaizdo ryšiu bei mobiliosios programėlės, aplikacijos.*

Informantė Zofija, kalbėdama apie *e. sveikatos sistemą*, pažymėjo jos universalumą: „dabar viskas ten yra – ir paciento apsilankymai, ir siuntimai, ir skiepai, ir tyrimai, ir pacientams išduotos pažymos, be abejo ir diagnozės, ir alergijos, ir bendra sveikatos istorijos suvestinė“. Minėta informantė pažymi, kad *e. sveikatos sistema* naudoja kasdien. Kad *e. sveikatos sistema* yra viena iš pagrindinių, kasdien pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamų skaitmeninių technologijų, nurodo visos informantės.

Visos informantės nurodė, jog pirminiame sveikatos priežiūros centre naudoja *nuotolines pacientų konsultacijas telefonu*. Informantė Zofija teigia, kad „telefoninės konsultacijos labai populiarios“ Informantė Reda nurodo, kad ji bendrauja „su pacientais telefonu: paskiriamas laikas“ ir ji skambina pacientams. Informantė Zofija akcentuoja, kad „naudoti telefonines konsultacijas“ pradėjo „per karantiną“ (turimas omenyje karantinas dėl COVID-19 pandemijos).

Nuotolinių pacientų vaizdo konsultacijų naudojimą minėjo informantės Zofija, Asta, Reda ir Ineta. Informantė Asta pažymėjo, kad minėtos konsultacijos taip pat „išpopuliarėjo pandemijos laikotarpiu“, o nuotoliniu būdu pacientams dabar gali atlikti daug funkcijų (diagnozuoti ligą, gydyti, teikti reabilitacijos, monitoriavimo paslaugas). Informantė Reda pažymėjo, kad „yra galimybė bendrauti ir vaizdo ryšiu“, tačiau juo naudojasi „mažai dėl to, kad pacientams nepatogu, ne visi moka juo naudotis“. Panašiai teigia ir informantė Zofija, kuri nurodo, kad turi „galimybę naudoti ir vaizdo konsultacijas“, tačiau jas naudoja retai, „nes ne visi [pacientai] turi reikiamą įrangą“.

Kalbėdama apie *mobiliąsias programėles* informantė Zofija nurodė, kad jas naudoja retai, o jei „pacientai klausia, ar jos patikimos“ – nežino ką atsakyti, nes jai trūksta žinių apie šių programėlių naudojimą. Tačiau šių programėlių naudojimui pritaria, nes pritaria „tokiom naujovėm“. Informantė Ramunė teigia, kad „mobiliąsias programėles kai kurie pacientai naudoja individualiai“, o ji rekomenduoja jas naudoti dėl galimybės sekti savo sveikatos rodiklius. Informantė Ineta pažymi, kad „pati asmeniškai“ naudojami „įvairiomis mobiliosiomis sveikatos programėlėmis ir tą visapusiškai“ skatina „daryti savo pacientus“. Pasak minėtos informantės, minėtos programėlės „labai palengvina gyvenimą, sergant tam tikromis ligomis“, pvz., diabetu. Visa tai rodo, kad mobiliosios programėlės ir aplikacijos pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamos mažai, o daugiausia individualiame lygmenyje.

Bendruomenės slaugytojų nuomonė apie pacientų patirtis naudojant skaitmenines technologijas. Šiai kategorijai buvo išskirtos dvi kategorijos – *teigiami pacientų atsiliepimai apie pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamą skaitmenines technologijas* ir *neigiami pacientų atsiliepimai apie pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamą skaitmenines technologijas*.

Informantės Zofija ir Ineta pažymėjo, jog kai kurie pacientai bendrai *teigiamai vertina pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamą skaitmenines technologijas*. Informantės Ramunė ir Asta nurodė, jog kai kurie pacientai *teigiamai vertina pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamą skaitmenines technologijas* dėl jų patogumo. Pasak informantės Ramunės, „yra tokių [pacientų], kurie labai džiaugiasi, sako, kad jiems patogiu naudotis“. Informantė Asta teigia, kad pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamą skaitmenines technologijas dėl jų patogumo labiau teigiamai vertina jaunesnio amžiaus pacientai.

Informantės Zofija, Ineta ir Reda nurodo, kad pacientai skirtingai atsiliepia apie pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas ir kai kurie jas bendrai *vertina neigiamai*. Informantei Redai „atrodo, kad dauguma pacientų vis tik nėra patenkinti e. sveikatos paslaugomis ir kitomis inovacijomis“ ir todėl apie jas atsiliepia bendrai neigiamai. Taigi minėtos informantės išskiria neigiamą bendrą pacientų pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamų skaitmeninių technologijų vertinimą.

Informantės Zofija, Ramunė, Ineta ir Reda nurodo, kad *neigiamai pacientai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas vertina* dėl nepasitikėjimo naujovėmis. Pasak informantės Zofijos, „yra pacientai, kurie (...) nepasitiki tom naujovėm, ir nieko čia nepadarysi“. Tokie pacientai, pasak minėtos informantės, nori būti „gyvai“ apžiūrimi, „pačiupinėjami“. Šiems teiginiams pritaria ir informantė Ineta, kuri nurodo, kad „kai kurie [pacientai] apskritai nepasitiki telemedicina, nori tik gyvų konsultacijų“. Informantė Reda taip pat teigia, kad yra pacientų, kurie „nepasitiki (...) telefoninėm konsultacijom“, nenori būti gydomi „telefonu“. Informantė Ramunė išskiria senyvo amžiaus pacientų grupę, kaip nepasitikinčią naujovėmis ir dėl to neigiamai vertinančią skaitmenines technologijas, naudojamas pirminiame sveikatos priežiūros centre bei teigia, kad „senesni žmonės nepatikliai žiūri į visokias naujoves, jiems geriau gyvos konsultacijos“.

Informantės Ramunė ir Reda nurodo, kad *neigiamai pacientai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas vertina* dėl nepasitikėjimo jų asmens duomenų saugumu. Pasak informantės Ramunės, yra pacientų, „kurie (...) bijo dėl savo sveikatos duomenų saugumo ir bijo, kad jie bus nutekinti“. Informantė Reda antrina, kad kai kurie „pacientai dar vis nepasitiki duomenų apsauga. Jie mano, kad jautri jų informacija bus nutekinta“.

Informantė Asta nurodo, kad neigiamai pacientai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas vertina ir dėl informacijos e. sveikatos sistemoje trūkumo. Pasak minėtos informantės, „dažnai pacientai sako, kad medicininės informacijos, pateiktos e. sveikatoje, jiems nepakanka“, pacientai taip pat „pasigenda informacijos apie savo medicininius įrašus“. Informantė Asta tai pat nurodo, kad neigiamai pacientai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas vertina dėl to, kad e. sveikatos sistemoje „pasigenda sveikatos istorijos, jos archyvų“ bei dėl to, kad negali matyti visos informacijos arba ji jiems yra neprieinama.

Informantės Asta ir Reda teigia, kad *neigiamai pacientai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas vertina* ir dėl netinkamo minėtų technologijų veikimo. Pasak informantės Astos, „kartais pacientai sako, kad e. sveikata nepateisina jų lūkesčių – neveikia taip, kaip jie tikisi“, be to pacientams sunku „gauti paslaugas“. Informantė Reda priduria, kad *neigiamai pacientai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas vertina*, nes „susiduria su sistemos gedimais ir sutrikimais“.

Bendruomenės slaugytojų nuomonė apie pacientų patiriamus sunkumus, susijusius su naudojamomis skaitmeninėmis technologijomis. Šioje kategorijoje buvo išskirtos keturios subkategorijos: *sunkumai užsiregistruojant e. sveikatos sistemoje, sunkumai dėl techninių e. sveikatos problemų, sunkumai dėl skaitmeninio raštingumo stokos ir sunkumai, susiję su pacientų amžiumi*.

Informantės Zofija, Ramunė ir Asta nurodo pacientų patiriamus *sunkumus užsiregistruojant e. sveikatos sistemoje*. Pasak informantės Zofijos, „e sveikatoje ypač sunku (...) [pacientams] užsiregistruoti“. Minėta informantė teigia, kad sunkumų kai kuriems pacientams registruojantis e. sveikatos sistemoje kyla dėl to, kad reikia registruotis per „bankininkystę (...), [o ją] ne visi turi“. Informantė Ramunė taip pat pastebi, kad pacientams „sunkumų kyla (...) dėl užsiregistravimo (...) e. sveikatoje“. Informantė Asta teigia, kad pacientams „prisijungimas prie sistemos kartais sukelia painiavą“.

Informantės Zofija, Asta ir Reda nurodo sunkumus, kylančius pacientams dėl *techninių e. sveikatos sistemos problemų*. Pasak informantės Zofijos, „dažnai pati sistema būna pakibusi,

užstrigusi“, todėl „didžiausi sunkumai (...) [pacientams] kyla būtent dėl techninės pusės, sistemos strigimo“. Informantė Asta teigia, kad sunkumus pacientai patiria „dėl pasikartojančių techninių trukdžių“. Informantė Reda papildo, kad „pacientams iškyla sunkumų naudotis e. sveikatos paslaugomis, jie susiduria su sistemos gedimais ir sutrikimais“.

Informantės Ramunė, Asta, Reda ir Ineta nurodo pacientams kylančius *sunkumus dėl jų skaitmeninio raštingumo stokos*. Pasak informantės Ramunės, sunkumai pacientams kyla todėl, kad „jie (...) nemoka naudotis e. sveikatos sistema“. Informantė Asta priduria, kad pacientai „nesupranta, kaip e. sveikata turi veikti“ ir neturi „tam tikrų specifinių įgūdžių“, reikalingų dirbti su skaitmeninėmis technologijomis. Minėta informantė teigia, kad pacientams sunkumai kyla dėl jų „skaitmeninio raštingumo trūkumo“. Informantė Reda konstatuoja, kad „problemos kyla ne tik dėl sistemos trūkumų, tačiau ir dėl pacientų (...) prastų kompiuterinių įgūdžių“. Informantės Inetos teigimu, kai kuriems pacientams sunku „prisijungti vaizdo konsultacijai“, jie „nemoka naudotis“ e. sveikatos sistema, „neranda visų funkcijų, nežino, kur pasižiūrėti informaciją, pvz., apie tyrimų rezultatus“.

Informantės Ineta ir Reda nurodo *sunkumus, susijusius su pacientų amžiumi*. Pasak informantės Inetos, „jei [pacientai] vyresni, tai jiems sunkiau“ naudotis technologijomis ir inovacijomis. Informantė Reda, kalbėdama apie pacientų patiriamus sunkumus, susijusius su pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamomis technologijomis ir inovacijomis, turi omenyje „vyresnio amžiaus pacientus“. Informantė Ineta teigia, kad siekdami išspręsti patiriamus sunkumus, susijusius su pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamomis technologijomis ir inovacijomis, vyresnio amžiaus pacientai turi „prašyti vaikų, anūkų“.

Diskusija

Atlikto tyrimo rezultatai atskleidė, kad *pirminiame sveikatos priežiūros centre dažniausiai naudojamos skaitmeninės technologijos yra e. sveikatos sistema ir nuotolinės telefoninės konsultacijos*. Šis tyrimo rezultatas iš esmės atitinka ankstesnio Jankauskienės ir Jakubčionytės (2014) tyrimo rezultatus, kuriame buvo nustatyta, kad skaitmeninės technologijos sveikatos priežiūros srityje yra sparčiai diegiamos, o e. sveikatos sistema yra viena iš dažniausiai naudojamų skaitmeninių technologijų, skirta tam, kad būtų užtikrintas platesnis sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas bei garantuota geresnė paslaugų kokybė pacientams. Taip pat nustatyta, kad *nuotolinės vaizdo konsultacijos naudojamos retai*. Retų vaizdo konsultacijų naudojimo priežastys, kurias įvardija tyrime dalyvavę pirminiame sveikatos priežiūros centre bendruomenės slaugytojai – *pacientų nemokėjimas naudotis vaizdo ryšiu arba reikalingos įrangos neturėjimas*. Lyginant su ankstesniais tyrimais (Funderskov, Raunkiær, Danbjørg, Zwisler, Munk, Jess ir Dieperink, 2019) yra įrodyta, kad vaizdo konsultacijos, palyginus su telefoninėmis konsultacijomis, labiau patinka ir duoda didesnės naudos tiek pacientams, tiek gydytojams, nes pacientai ir gydytojai gali matyti vieni kitus. Tačiau yra tyrimų, kurie patvirtina mūsų tyrimo rezultatus, kad vaizdo konsultacijos nenaudojamos dėl reikalingos įrangos neturėjimo – Hinman, Nelligan, Bennell ir Delany, (2017) tyrime buvo tiriamos nuotolinės fizioterapijos konsultacijos, kurioms atlikti reikėjo labai didelės raiškos komponento. Norėdami dalyvauti konsultacijoje kai kurie pacientai planšetinį kompiuterį turėjo pasiskolinti, o to nepadarę, konsultacijoje dalyvauti negalėjo.

Straipsnio autorių atliktas tyrimas atskleidė, kad *rečiausiai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamos skaitmeninės technologijos – mobiliosios programėlės ir aplikacijos*. Nustatyta, kad dažniausiai pacientai mobiliąsias programėles ir aplikacijas naudoja individualiai, savo iniciatyva, tačiau tyrime dalyvavę bendruomenės slaugytojai jų naudojimui pritaria ir skatina pacientus jas naudoti, nes tokiu būdu pacientai gali sekti savo sveikatos rodiklius ir pokyčius. Ankstesniuose tyrimuose (Peng, Kanthawala, Yuan ir Hussain, 2016) taip pat buvo nustatyta, kad mobiliosiomis programėlėmis dažniau naudojasi jaunesnio amžiaus asmenys. Minėtame tyrime (Peng ir kt., 2016) buvo nustatytos tokios mobiliųjų sveikatos programėlių nenaudojimo priežastys,

kaip laiko ir pastangų trūkumas, motyvacijos trūkumas, naudojimo sudėtingumas, galima telefono spinduliuotė, greitesnis baterijos iškrovimas ir kt. Taigi straipsnio autorių tyrimas iš esmės patvirtino ankstesnių tyrimų rezultatus apie dažniausiai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas technologijas ir inovacijas.

Atkreiptinas dėmesys, kad daugelio tyrimo dalyvių teigimu, *skaitmeninės technologijos pirminiame sveikatos priežiūros centre sparčiau buvo pradėtos naudoti COVID-19 pandemijos metu, karantino laikotarpiu*. Šis tyrimo rezultatas patvirtina ankstesnius Oxtoby (2020) ir Whereton, Shaw, Papoutsi, Seuren ir Greenhalgh (2021) tyrimų rezultatus, kuriuose buvo nustatyta, kad nuotolinės pacientų konsultacijos vaizdo ir telefono ryšiu išpopuliarėjo COVID-19 pandemijos metu. Tai vyko visame pasaulyje, kai išplitus pandemijai buvo nerekomenduojamos „gyvos“ konsultacijos.

Tyrimu buvo nustatyta, kad, tyrime dalyvavusių pirminiame sveikatos priežiūros centre bendruomenės slaugytojų nuomone, vieni pacientai *teigiamai vertina pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas, o kiti neigiamai*. *Teigiamai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamos skaitmeninės technologijos vertinamos dėl jų patogumo ir jas labiau teigiamai vertina jaunesni pacientai*. *Neigiamai pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamas skaitmenines technologijas pacientai vertina dėl nepasitikėjimo naujovėmis, dėl nepasitikėjimo asmens duomenų saugumu, dėl informacijos e. sveikatos sistemoje trūkumo ir dėl netinkamo technologijų ir inovacijų veikimo*. Tačiau reikia pažymėti, kad toks tyrimo rezultatas buvo gautas vertinant tik subjektyvias tyrime dalyvavusių pirminiame sveikatos priežiūros centre bendruomenės slaugytojų patirtis. Atlikti moksliniai tyrimai (Fatehi, Martin-Khan, Smith, Russell ir Gray, 2015; Host, Turner, ir Muir, 2018; Lucas, Day ir Honey, 2016) įrodo pacientų pasitenkinimą naudojamomis skaitmeninėmis technologijomis, tačiau yra tyrimų (Harrison ir kt., 2020), kuriuose nustatyta, kad pacientai skaitmenines technologijas naudoja vangiai ir nėra jomis patenkinti, taip pat yra tyrimų (Imlach, McKinlay, Middleton, Pledger, Russell, Churchward, Cumming ir McBride-Henry, 2020), kuriose buvo nustatyta, kad kai kurie pacientai atsisako konsultuotis vaizdo ir telefono ryšiu. Mūsų tyrimas iš dalies patvirtino Stašio ir Žegunio (2021) teiginius, kad pacientai, nors ir pripažindami, kad skaitmeninės technologijos pagerina sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, pageidauja rinktis gyvas konsultacijas, motyvuodami tuo, kad konsultuojant gyvai galima geriau užtikrinti duomenų saugumą ir išvengti gydytojo klaidų rizikos.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad bendruomenės slaugytojų nuomone *pacientų patiriami sunkumai, susiję su pirminiame sveikatos priežiūros centre naudojamomis skaitmeninėmis technologijomis, yra sunkumai užsiregistruojant e. sveikatos sistemoje, sunkumai dėl techninių e. sveikatos sistemos problemų, sunkumai dėl skaitmeninio raštingumo stokos ir sunkumai, susiję su pacientų amžiumi*. Kadangi beveik visi informantai paminėjo sunkumus, kurie pacientams kyla dėl jų skaitmeninio raštingumo stokos, šį sunkumą galima laikyti dažniausiai pasitaikančiu. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad šiuos sunkumus nurodė tyrime dalyvavę pirminiame sveikatos priežiūros centre bendruomenės slaugytojai, remdamiesi savo subjektyviomis patirtimis. Kitų mokslininkų atliktų mokslinių tyrimų rezultatai, skirtingai nuo mūsų tyrimo rezultatų, rodo, kad dažniausiai pasitaikantys sunkumai, kylantys pacientams naudojant skaitmenines technologijas, yra techninės problemos. Almathami, Win ir Vlahu-Gjorgievska (2020) tyrime buvo nustatyta, kad „Skype“ platforma, kuria plačiai naudojasi pacientai, visiškai netinka nuotolinėms pacientų konsultacijoms. Walthall, Schutz, Snowball, Vagner, Fernandez ir Bartram (2022) tyrimu buvo nustatyta, kad problemas pacientams kelia vaizdo konferencijų ar telefono aparatinė įranga, programinė įranga, tinklo jungtys ir įrangos nustatymas. Kad technologijos ir nuotolinių konsultacijų metu naudojamos įrangos problemos gali kelti pacientams sunkumus naudojant technologijas ir inovacijas, buvo nustatyta Bazzano, Wharton, Monnette, Nauman, Price-Haywood, Glover, ... Shi (2018), Imlach ir kt. (2020) tyrimuose. Taigi straipsnio autorių atliktas tyrimas tik iš dalies patvirtino ankstesnių tyrimų rezultatus dėl sunkumų, kylančių pacientams naudojant skaitmenines technologijas.

Ižvalgos

Tyrimė dalyvavę bendruomenės slaugytojai naudojami skaitmenines technologijas vertina teigiamai, jie yra jau prisitaikę prie skaitmeninių technologijų naudojimo, tačiau subjektyvia tyrimė dalyvavusių bendruomenės slaugytojų nuomone, pacientai skaitmeninių technologijų naudojimą PSPC vertina nevienareikšmiškai. Viena vertus, jie skaitmenines technologijas teigiamai vertina dėl patogumo, tačiau kita vertus dėl nepasitikėjimo naujovėmis, dėl nepasitikėjimo asmens duomenų saugumu, dėl informacijos e. sveikatos sistemoje trūkumo ir dėl netinkamo technologijų ir inovacijų veikimo pacientai skaitmeninių technologijų naudojimą vertina neigiamai. Tyrimė dalyvavusių bendruomenės slaugytojų požiūriu, pacientams kyla sunkumų užsiregistruojant e. sveikatos sistemoje, dėl techninių e. sveikatos sistemos problemų, dėl skaitmeninio raštingumo stokos, o senyvo amžiaus pacientams ir dėl jų amžiaus.

Literatūra

1. Almathami, H. K. Y., Win, K. T. & Vlahu-Gjorgievska, E. (2020). Barriers and facilitators that influence telemedicine-based, real-time, online consultation at Patients' homes: Systematic literature review. *Journal of Medical Internet Research*, 22(2). DOI: 10.2196/16407
2. Bazzano, A. N., Wharton, M. K., Monnette, A., Nauman, E., Price-Haywood, E., Glover, C., ... Shi, L. (2018). Barriers and facilitators in implementing non-face-to-face chronic care management in an elderly population with diabetes: a qualitative study of physician and health system perspectives. *Journal of clinical medicine*, 7(11), 451. DOI: <https://doi.org/10.3390/jcm7110451>.
3. Darginavičienė, D., Gedrimė, L., Dautarienė, B. ir Kučinskienė, A. (2022). Išplėstinės praktikos slauga ir visuomenės informuotumas apie išplėstinės praktikos slaugytojo teikiamas pirminės sveikatos priežiūros paslaugas. *Sveikatos mokslai*, 32(2) 166-174 DOI: <https://doi.org/10.35988/sm-hs.2022.071>
4. Fatehi, F., Martin-Khan, M., Smith, A. C., Russell, A. W. & Gray, L. C. (2015). Patient satisfaction with video teleconsultation in a virtual diabetes outreach clinic. *Diabetes Technology & Therapeutics*, 17(1), 43–48
5. Funderskov, K. F., Raunkiær, M., Danbjørg, D. B., Zwisler, A. D., Munk, L., Jess, M. & Dieperink, K. B. (2019). Experiences with video consultations in specialized palliative home-care: Qualitative study of patient and relative perspectives. *Journal of Medical Internet Research*, 21(3), e10208. DOI: <https://doi.org/10.2196/10208>.
6. Harrison, S., Despotou, G. & Arvanitis, T. (2020). A method of justifying confidence in the safety of digital health interventions. *Studies in Health Technology and Informatics*, 272, 179–182
7. Health Care Home (2024). What is Health Care Home? Retrieved from: <https://healthcarehome.org.nz/>
8. Hinman, R. S., Nelligan, R. K., Bennell, K. L. & Delany, C. (2017). “Sounds a bit crazy, but it was almost more personal:” A qualitative study of patient and clinician experiences of physical therapist-prescribed exercise for knee osteoarthritis via Skype. *Arthritis Care & Research (Hoboken)*, 69, 1834–1844.
9. Host, B. K., Turner, A. W. & Muir, J. (2018). Real-time teleophthalmology video consultation: An analysis of patient satisfaction in rural Western Australia. *Clinical and Experimental Optometry*, 101, 129–134
10. Imlach, F., McKinlay, E., Middleton, L., Pledger, M., Russell, L., Churchward, M., Cumming, J. & McBride-Henry, K. (2020). Telehealth consultations in general practice

- during a pandemic lockdown: Survey and interviews on patient experiences and preferences. *BMC Family Practice*, 21, 269. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12875-020-01336-1>.
11. Jankauskienė, D. ir Jakubčionytė, A. (2014). Sveikatos priežiūros įstaigų personalo dalyvavimas e. sveikatos sistemoje. *Sveikatos politika ir valdymas: mokslo darbai*, 1(6), 80–98.
 12. Lucas, J., Day, K. & Honey, M. (2016). Clinician's perceptions of telehealth for emergency care on the west coast of New Zealand: Findings of a descriptive study. *Emergency Nurse New Zealand*, 5–10
 13. Oxtoby, K. (2020) *The rapid rise of digital consultations since Covid-19*. Retrieved from: <https://www.gmjournals.co.uk/the-rapid-rise-of-digital-consultations-since-covid-19>
 14. Peng, W., Kanthawala, S., Yuan, S. & Hussain, S. A. (2016). A qualitative study of user perceptions of mobile health apps. *BMC public health*, 16, 1-11
 15. Rouleau, G., Gagnon, M. P., Côté, J., Payne-Gagnon, J., Hudson, E. & Dubois, C. A. (2017). Impact of information and communication technologies on nursing care: results of an overview of systematic reviews. *Journal of medical Internet research*, 19(4), e122. DOI: 10.2196/jmir.6686
 16. Stašys, R. ir Žegunis, K. (2021). Telemedicinos vieta šiuolaikinėje sveikatos apsaugos sistemoje. Iš *Iššūkiai vadybos moksle ir studijose, tezių ir straipsnių rinkinys*, 2, 27-27
 17. Šimkevičiūtė, E., Stirblienė, J. ir Istomina, N. (2023). Informacinių technologijų naudojimo sąsajos su slaugos kokybe. *Sveikatos mokslai/Health Sciences in Eastern Europe*, 33(2), 179-184. DOI: <https://doi.org/10.35988/sm-hs.2023.071>
 18. Žydzūnaitė, V. ir Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai*. Vilnius: Vaga
 19. Žvirblytė, E. ir Zagurskienė, D. (2023). Sveikatos priežiūros įstaigoje „x“ dirbančių specialistų patirčių teikiant paslaugas nuotoliniu būdu ir pasitenkinimo darbu sąsajos. *Visuomenės sveikata*, 3(102), 77-83
 20. Walthall, H., Schutz, S., Snowball, J., Vagner, R., Fernandez, N. & Bartram, E. (2022). Patients' and clinicians' experiences of remote consultation? A narrative synthesis. *Journal of Advanced Nursing*, 78(7), 1954-1967
 21. Whereton, J., Shaw, S., Papoutsis, C., Seuren, L. & Greenhalgh, T. (2020). Guidance on the introduction and use of video consultations during COVID-19: Important lessons from qualitative research. *BMJ Leader*, 4, 120–123
 22. WHO (2023). *Primary health care*. Retrieved from: https://www.who.int/health-topics/primary-health-care#tab=tab_1
 23. WHO (2023a). *Primary health care*. Retrieved from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/primary-health-care>

Summary

Digital technologies are becoming an integral part of modern healthcare, enabling the optimization of nursing activities, increasing accessibility, and improving service quality. The aim of this article is to explore the experiences of community nurses in applying digital technologies in patient care. A qualitative study was conducted using semi-structured interviews with five community nurses working in primary healthcare centers in Vilnius. The collected data were analyzed using the content analysis method.

The study results revealed that the application of digital technologies in patient care significantly enhances the efficiency of community nurses. The positive impact is reflected in faster access to patient data, improved patient monitoring, and better communication between healthcare professionals. However, community nurses also face technical challenges and patient distrust of new systems.

Findings. Community nurses positively evaluate the use of digital technologies and have adapted to their application. According to community nurses, patients appreciate the convenience provided by digital technologies but also express distrust due to innovations, concerns about personal data security, lack of information in the e-health system, and technological disruptions.

Raktažodžiai: community nursing, patient care, digital technologies, nursing practice.

Solveiga Laurikėnaitė

Utenos kolegija, Lietuva
s.laurikenaite@gmail.com

dr. Danguolė Šakalytė

Utenos kolegija, Lietuva
d.sakalyte@ukolegija.lt